

Contractteler Albert Hartman in Groningen

‘We doen alles behalve het schuurwerk’

Op de lichte zeelei van Noordelijk Groningen is het prima tulpen kweken, dankzij de ruimte, goede grond en een lagere ziektedruk. Albert Hartman heeft er al 25 jaar ervaring mee, in combinatie met akkerbouw. Sinds zes jaar teelt hij alleen nog onder contract, met reden.

Tekst en fotografie: Koen van Wijk

Albert Hartman controleert de bollen van contractgever Rainbow Colors dagelijks. “Er kan zoveel fout gaan. Daarom ga ik er elke dag even langs.”

Hartman huurt dit jaar voor het eerst via een uitzendbureau een vaste groep ziekzoekers in, die al vroeg de 'Perfumares' controleert. "Dat is mooi, want dit is ook een lastiger seizoen vanwege het relatief natte voorjaar."

Het Hogeland in Noord-Groningen. Een landschap op de grens van het oude land en de eerste zeekleipolders langs de waddenkust, met eindeloze vergezichten, verstilde dorpjes en... tulpen in vele kleuren. Op een van de schaarse zonnovergoten dagen van dit voorjaar struint een koppel Oekraïense dames een lang perceel knalrode 'Perfumares' af op zoek naar zieke bollen en dwalingen. Ze doen het selectiewerk voor het eerst maar krijgen het al in de vingers en ze vinden het leuk om te doen. Een felle oostenwind blaast over het land. De wind komt hier vaak uit het oosten en is dus droog, weet Albert Hartman (55). "Mede daarom is de schimmel- en virusdruk lager. En ook doordat we geen overdracht hebben van naburige bedrijven." Anders dan in tulpenclusters in het Westen en Flevoland is Hartman nog steeds een uitzondering in het noordelijke akkerbouwgebied. Ondanks prima teeltomstandigheden én subsidies waarmee akkerbouwers in het verleden werden verleid om bollen te gaan telen. Hartman rolde er als zoon van een akkerbouwer op een andere manier in. "Na mijn studie werkte ik in Duitsland als bedrijfsleider bij een aardappelveredelaar. De buurman daar teelde bloembollen op contract en dat leek mij wel wat om thuis te proberen. Mijn oudste broer, die naar Amerika geëmigreerd was, zei: waarom begin je niet voor jezelf?" Het waren de eind jaren negentig en veel mensen, de boekhouder voorop, verklaar-

den hem voor gek om een goede baan op te geven voor de overname van het ouderlijke bedrijf. Zijn drie broers hadden geen interesse voor het traditionele akkerbouwbedrijf met aardappelen, graan en suikerbieten. "In 1997 ben ik begonnen met 0,5 ha tulpen erbij en dat is langzaam gegroeid naar 15 à 20 ha teelt voor eigen rekening. Al snel heb ik met twee collegakwekers in de buurt een nieuwe plantmachine gekocht en zijn we overstapt op de nettenteelt." De Groninger combineert de bollenteelt voornamelijk met wintergraan en huurt er waar nodig grond bij van akkerbouwers en veehouders.

OVERSTAP OP CONTRACTTEELT

Het ging crescendo, totdat Hartman in 2016 getroffen werd door een herseninfarct (tia). Het duurde even voordat hij weer de oude was maar werd gedwongen het bedrijf wat rustiger aan te pakken. "Ik kromp wat in areaal en besloot de teelt groen te veilen, zodat ik de bollen niet meer zelf hoefde te verwerken. Dat is de grootste drukte. CNB adviseerde mij toen om het hele assortiment in één keer te veilen."

Een jaar later kwam Rainbow Colors uit Andijk in beeld met de vraag om voor hen tulpen op contract te telen. Dat bevalt sindsdien heel goed, van beide zijden. "Ze zullen tevreden zijn, want ze komen elkaar jaar terug", lacht Hartman. Daarvoor zit hij er wel bovenop, want in

de bollenteelt is er altijd wat. "Er kan zoveel fout gaan. Daarom ga ik er elke dag even langs", verklaart de teler. Daarnaast monitort hij elk perceel vooraf aan de teelt op verdichting, om problemen met nattigheid te vermijden.

De werkverdeling tussen contractnemer en -gever is helder. Hartman krijgt het plantgoed ontsmet aangeleverd en regelt zelf de rest gedurende het teeltseizoen. "Planten, ziekzoeken beregenen, spuiten, bemesten en rooien doen wij allemaal, deels met inzet van loonwerkers. Maar al het schuurwerk zoals drogen en pellen

'Ecologisch telen kun je maar beter willen, het komt'

is hier weg." Dat laatste scheelt hem veel drukte en die keuze is dus bewust gemaakt.

De meest hectische dagen beleeft Hartman nu rondom het planten. "Dat is elk jaar wel even spannend. Rainbow wil de bollen na het dompelen binnen een dag 'nat' in de grond hebben. Van het transport vanuit Noord-Holland tot het paraat staan van onze loonwerker, vraagt

nauwkeurige afstemming. Rainbow wil nog eens een plantcombinatie aanschaffen, dan zouden we flexibeler zijn.” De rooitijd is een stuk makkelijker, ook omdat het dan bij de akkerbouwers een rustige tijd is. “Dan shop ik hier onder de boerenjongens, die willen in hun vakantie graag een poosje komen bollenrooien. Veel boerenzonen zijn hier begonnen.”

VASTE GROEP ZIEKZOEKERS

Nu is dus het selectiewerk gaande, zeker zo cruciaal als planten en rooien. “Het ploegje uit Oekraïne bevalt goed. Ik heb dit jaar voor het eerst via een uitzendbureau een vaste groep ingehuurd, zodat we al ruim voor de meivakantie volop kunnen selecteren. Dat is mooi, want dit is ook een lastiger seizoen vanwege het relatief natte voorjaar.”

Voor de contractteler begint elk seizoen met een nieuwe overeenkomst en een teeltplan waar beide partijen mee uit de voeten kunnen. Dat ligt jaarlijks rond de 30 ha. “Dit is ook afhankelijk van wat ik aan land beschikbaar heb en hoeveel selectiewerk ik aan kan. Tijdens een bezoekje aan Andijk geeft Rainbow aan wat het wordt. Vervolgens doe ik een prijsopgave”, legt Hartman uit. Het teeltprogramma bestaat normaliter uit een mix van vroeg en laat, gevoelige en minder gevoelige cultivars. “We werken met een

vaste contractprijs per hectare. Beregenen en selectiewerk breng ik achteraf per uur in rekening, want dat werk is te onvoorspelbaar.”

MORELE PLICHT

De Groningse bollenteler wil zijn bollen zo ecologisch mogelijk telen. Hij probeert minimaal met bodemherbiciden te spuiten en zet in op teeltschema van 1 op 7. Om die reden rouleert hij veel grond met akkerbouwers en veehouders. Dat levert wisselteelten op als wortelen, aardappelen, luzerne en mais en zelf teelt hij wintergraan. “Ik wil een ruime vruchtwisseling op gang houden, met het oog op bodemziektes. De druk neemt toe.”

Tegen luizen zet hij het biologische middel Plantcare in, maar pas na monitoring van zijn gewas als het echt nodig is. Voor de schimmelbestrijding gebruikt hij dit jaar voor het eerst een groen middel. “Ik vind dat je het moet proberen zo biologisch mogelijk te werken. Dat zie ik als een morele verplichting.”

Hartman voorziet dat ecologisch telen in de toekomst onvermijdelijk is. “Het gaat gebeuren. Dan kun je het maar beter willen. Teelttechnisch kan het al, het verdienmodel is nog zoeken omdat je meer uitval zal hebben. Maar de consument gaat die kant wel op. Als er eenmaal een markt voor biologische bollen is, dan moet je het

doen. ‘Je moet telen wat de mensen willen kopen’, zei mijn vader altijd.”

DUITSE COÖPERATIE

Hartman denkt dat het in Groningen iets makkelijker kan, doordat de ziektedruk wat lager ligt. Nog groter is dat voordeel in Duitsland, waar hij in Lünenburg met bollenteelt is gestart. “Collegateler Geert Kruijze en ik zijn twee jaar geleden door landbouwcoöperatie VSE Ebstorf als adviseur gevraagd voor een tulpenproject. Zij willen een lokaal geteeld tulpenassortiment via hun winkels verkopen.”

Terwijl ze begonnen als adviseur, hebben ze nu op eigen titel ook enkele proefvelden liggen in de Duitse akkerbouwregio, met onder meer de rassen ‘Orange Dream’, ‘Antarctica Love’ en ‘Bright Side’. De teelt verzorgen ze in samenwerking met lokale medewerkers.

Er liggen kansen in Duitsland om dichterbij de biologische teelt te komen, verwacht Hartman. “De zandgrond is geschikt, er is ruimte om extensiever te telen en het klimaat is droger. Je hebt daardoor minder vuurdruk. Het seizoen is er iets vroeger, zodat de Duitse teelt ook vroeger leverbare bollen voor de broei kan opleveren.” Bovendien is VSE Ebstorf gemotiveerd om een biologisch marktsegment te ontwikkelen. “Dat leeft bij de Duitse consument ook sterker dan hier.”

De Groninger Hartman combineert de bollenteelt voornamelijk met wintergraan en huurt er waar nodig grond bij van akkerbouwers en veehouders.